

Mensen met koffers

tekst: Sjoerd Kuyper

illustraties: Annemarie van Haeringen

Hoogland & Van Klaveren 2020 – € 17,50
ISBN 9789889673374

Beeld met een Zilveren Penseel 2021

Groep
6-8 (NL)
Leerjaar
4-6 (B)
Trefwoorden
vluchtelingen
verdriet
koffers
poëzie
portretten

Wereldwijd zijn er 80.000.000 mensen op de vlucht. Bij zulke verbijsterende cijfers verdwijnen de gezichten achter de getallen. In zijn gedicht *Mensen met koffers* schetst Sjoerd Kuyper het gevoel van ontheemding van deze vluchtelingen. Annemarie van Haeringen maakte twaalf portretten bij de tekst en gaf de mensen weer een gezicht.

1 Inleiding

Mensen met koffers komt van ver. In 1994 was het de titel van een lied dat Sjoerd Kuyper schreef voor de tv-serie *De zevenmijlskoffers* waarvoor hij het scenario schreef. Dat bestond uit verhalen van vluchtelingen verweven met de sprookjes uit het land van herkomst. Het lied was bedoeld als titelsong maar bleef ongebruikt.

In 1998 bewerkte Sjoerd Kuyper het script tot het boek: *Alleen mijn verhalen nam ik mee* (Leopold,

1998). Hierin werd het lied afgedrukt.

Tijdens de grote vluchtelingen-crisis van 2013 zette iemand de tekst op social media. Het werd duizenden keren gedeeld.

In 2016 verscheen het op poster, schitterend geïllustreerd door Martijn van der Linden.

Ruim zevenentwintig jaar na de geboorte van het lied, is het helaas nog altijd pijnlijk actueel.

Annemarie van Haeringen schilderde steeds bij twee regels uit het gedicht een portret.

Uit het juryrapport: 'In *Mensen met koffers* gebruikt Annemarie van Haeringen een heel andere techniek dan in haar sprookjesachtige prentenboeken. Tegen een sterk wisselende achtergrond van schrijnende kleuren en krachtige verfstreken zet zij kinderen van verschillende herkomst neer. Aziatisch, met een Jodenster op, met een hoofddoek om, kinderen van kleur en witte kinderen. Uit hun ogen spreekt een groot verdriet, een vraag om medeleven, verlangen naar een thuis.' De jury zegt grote bewondering te hebben voor de moed van de makers inclusief de uitgevers. 'Dit is een prachtig en indringend boek dat voor kinderen wel enige begeleiding behoeft.'

2 Introductie van het boek

Lees en bekijk het boek eerst zelf. Overweeg hoe het aan zal komen en schat de mogelijke reacties in. Zijn er vluchtelingenkinderen in de groep? Bepaal of het kan en wat de beste aanpak is.

Vertoon de voorkant van het boek op het digibord.

- Wat zien jullie?
- Wie zien jullie?
- Hoe oud is het kind denken jullie?
- Wat voor emotie laat het zien?
- Waar zie je dat aan? (meningen kunnen/mogen verschillen)
- Wat zie je boven het hoofd? (een wijzende vinger)
Wat zou dat kunnen betekenen?

Lees de titel.

- Zegt de titel iets meer over wat er met het kind aan de hand is?
- Wanneer gebruik je een koffer?
- Wat gaat erin als je met vakantie gaat?
- Wat gaat erin als je ineens moet vluchten?
- Waarom moeten mensen vluchten?
- Ken je mensen die uit hun land gevlucht zijn?

Laat het boek zien en sla het open op het schutblad.

- Wat zien jullie?

En dan het achterste schutblad.

- Wat is er gebeurd?

Geef ruimte om deze heftige confrontatie te verwerken door er met elkaar over te praten. Laat de achterkant van het boek zien.

Wijs op het bootje.

- Wat is dat?
- Waar is de illustratie van gemaakt? (van de plattegrond van een stad)
- Wat zou dat kunnen betekenen?

Sla dan het titelblad open.

- Is de koffer ook van een plattegrond gemaakt?
- Waarvan wel? (de wereldkaart)

3 Voorlezen en bekijken

Lees de tekst voor en neem steeds de tijd om de illustraties met elkaar goed te bekijken. Nodig de leerlingen uit om vrij te reageren op wat ze zien. Het kan heel beklemmend zijn en er zullen vast kinderen zijn die het zichtbare verdriet aanvoelen.

Bij de pagina met de vrouw:

- Wat heeft zij op haar trui?
- Wat betekende dat?
- Wanneer was dat?
- Wat betekent die trein?

Bij de geelgroene pagina:

- Wat zijn machthebbers?

- Wat is een beul?
- Wat een tiran?
- Wat wordt bedoeld met een andere god?

Bij de volgende pagina met het gras. Schat eerst in of de groep het beeld van de opgehangen man aan kan.

- Kun je geuren onthouden?
- Wat voor geuren herinner jij je van vroeger?

Bij de pagina met het zwarte haar:

- Wat is het haar geworden als je naar het figuurtje kijkt?

3 Vervolg

Bij de oranje pagina:

- Hoe belangrijk is je thuis?
- Kun je in de blik van het meisje zien, waaraan ze denkt?
- Wat zou je nooit willen missen van thuis?
- Wat zou bedoeld worden met 'alles en meer'?

Roze pagina:

- Waarom altijd naar de volgende grens?
- Waarom mogen ze er niet over?

Laatste pagina:

- Wat betekent vermommen?
- Welke vermomming heeft de persoon die we op het achterhoofd zien?

4 Na het lezen

Het is nodig om na te praten over wat de tekst en de illustraties de leerlingen gedaan hebben. Maak hiervoor gebruik van het raamwerk van *Vertel eens* van Aidan Chambers. Stel bijvoorbeeld de volgende vragen.

- Wat vond je mooi of niet mooi, goed of niet goed, of onbegrijpelijk aan het boek? Meningën mogen verschillend zijn, er is geen goed of fout.
- Is er een zin of illustratie die je heel erg is bijgebleven?
- Ken je boeken of verhalen die hierop lijken?
- Vond je de tekst moeilijk of toegankelijk?
- Welk personage maakte de meeste

indruk op je? Hoewel er nooit naar het waarom gevraagd hoeft te worden, kunt u wel doorvragen op wat er dan precies zo'n indruk maakte.

- Ken je nog meer boeken van Sjoerd Kuiper?
- Ken je nog meer boeken van Annemarie van Haeringen?

Voer dit boekengesprek niet langer dan een half uur. Laat de kinderen weten dat zij alles mogen vertellen wat er in hen opkomt. Let op de emoties die de kinderen zichtbaar of misschien iets minder zichtbaar laten zien.

5 Meer informatie

In 2017 gaf Stichting Plint in de serie *DICHTER.; gedichten voor kinderen van 6 tot 106* het themanummer *Nieuwe bureu* uit. De burgemeester van Rotterdam, Ahmed Aboutaleb, schreef het voorwoord. Het nummer werd in samenwerking met het COA gemaakt. Een aantal gedichten uit dit nummer verscheen als muurgedicht in verschillende AZC's. Voor het programma Vooruit met Voorlezen van Stichting Lezen, schreef Mariet Lems lessuggesties bij gedichten uit deze bundel.

www.leesplan.nl

Er staan op Leesplan ook lessuggesties bij *Kinderen met een ster* (Leopold, 2016) van Martine Letterie en Rick de Haas, en bij *Naar het noorden* (Hoogland & Van Klaveren, 2016) van Koos Meinderts en Annette Fienig.

Colofon

© Stichting Lezen (2021)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school po (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Mariet Lems

Vormgeving

Judith Schoffelen & Erik olde Hanhof

www.lezen.nl